

1000schr. 45. de 1000

45

Rek. Maart 1945.

21

13

4 blad groen kaft gedektum --

79

Geachteouders en Vrienden v/h Chr. Ordens.

Op 30 Dec jl. was het 41 jaar geleden, dat ik als hofje
van de Gereformeerde School alhier geïnstalleerd werd door D. H. Balder.
By die gelegenheid heb ik het volgende gesproken.

41 jaar mocht ik mijn werk verrichten en nu ik aan het
einde van dit fyfde perk ben gekomen, is het mij een behoefte den
afgelegden weg in trotselucht te overzien, om met U God te danken,
van Zijn grote liefde, Zijn gaddoore ontferming, Zijn wonderlijke
leiden en my s deschool geboekter. Heye anno maiz het tuker
staat v. foli Deo Gloria, ~~aus~~ God alle eer. Van Gods kant
enkel trouw, by ons trouwloosheid, bij allen onvriende liefde. En ons
ooral liefdebroederschijt. Wonderlyk heeft ons God al die jaren
gescregd. Da Costa long is de stager van de kinderen Israels en de wereld,
dat ic moet word won, was tukker, God, het word omringd ons te zien.
Zoo is het ook met ons gevrest in de verloren jaren. Als we de
beginnings toudes alle, een om een, kommen te nooit klar. God is
de trouw van alle goede gare, en volmakte giften. Maar danom mogen
we elkaar nog wel bedenker, mits we nooit met die dankbaarheid
lendiges, maar alle eer en glorie self afwijnd, de kram ^{verblijf} leggen ^{van}
des horn v/h Lam, om des te jutels: Hallelue, eeuwig dank's au.
Lof, aanbedding, wyrklicke kracht, worde op ons & in des hemel. Heue,
van ons liefde u troegbracht. —

De schoolvereniging, genaamd. De Gereft. Sch. te Kromshoop, gemeente
 Den Ham, had in 1899 al rechtspersonlijkhed aangeregt, maar het was
 Jz. 1905 van het eerste oordene kon gegrond worden. Kromshoop was een klein
 kolonie en van de Gereft kerk gedaan te zeker: Niet veel rykken, maar wel
 edelen, ~~maar wel veel armen~~. In 1901 komme echter het ministerie Kuyper
 en daardoor werden de vooruitzichten gunstiger. En D^r. Bulder
 was een man, die van aanspakkens hield. Hy begreep dadelijk, dat
 het catechistisch onderwijs ^{wenig} ~~groot~~ vruchten kon dragen, indien er geen
 onderwijs in de Bsg. gesch. aan voorzaggen. De kerndoornhouders hadden
 niet op de Openbare school. En God legende lijs artikel.
 Wy hadden hier met 2'3 drieë beginnen. ^{met} Bohartijns. En het bleek
 al dadelijk, dat er nu verder loon moest bijgehouden worden, want
 jaarg. 1905. Dage tyderna kostte flechts f1300, en mons en kleine
 som, maar in dien tyd was aanzienlijk bedrag. De opperwachters
^(alleen, aldaar schryf krommer dan f900 kunnen)
 was echter groot, ~~en~~ toe hadden, en heele bemoeiing mocht er zijn broeder
 T. Voscher, en de onderwijzers salarissen waren klein. Het hoofd
 verdiende f700, lijs, vrouw kostte f300, W. Bulder f500. Het blijft
 gaf voor hoofd f300, voor de onderwijs f260, ~~de~~ ~~de~~ ~~de~~ ~~de~~ ~~de~~ ~~de~~
 thuis f40, daarom gaf ze ook nog handwerkles. Mys herinnerings
 brief is getuikt door T. Voscher 1/4 3 A.C. Hekman. D^r. te Velde, myscall-
 chineerdeel te Karopold, is het middel in Gods hand gevonden dat wij
 in Kromshoop werden toegemeld. Hy maakte Karopold naer Blaauw
 aangenomen. D^r. Bulder was in 1904 predikant te Spijker tot 200
 kerden, die beide elkaarden hadden. En toen D^r. Bulder te Velde op lijs
 vacantie naer de Kruisberg, en koningsfestijn hemse milde tijden, waren
 de lessenaars niet trog bij het slecht, donderdag de fan. naer thuis was.

"Kom, ik ga Dr Bulder te Krommhoppe een bezoekje "dacht hij me.

Dr Bulder vertelde van de plannen van scholentrouwels D^r te Velde
wist iemand, wie in voor de eerst tyd ooit wel vondt klas zou
kunnen staan. Er was diez arme bestemming en D^r te Velde had ons
aan, zoo alsoch dat aldaer kon. Wonderlyk ligt de wegen des Hees.

Ik was destyds ondern. of Chr school te Heeme v. Damspoule, en
school, die al in 1871 geopend was, dus 34 jaar voor ons school. Ik
moest solliciteren, omdat er in de buurtschap Chr school werd bijgebouwd
en schreef naar Keundael & Wageningen. En juist toen ik een
telegram wilde verzenden naar Keundael, om proefles te geven, verdwaalde
een brief v. D^r te Velde in hand geschreven, waarin hij schreef, dat ik maar 2.1 m.
naar Krommhoppe moest solliciteren. Na Keundael en Wageningen, kreeg ik
de bestemming, maar bedankte, omdat log tafelplaten, dat Krommhoppe
hou volgen. En nooit heb ik later een orgenblad gekrijgd of de Hees
had ons huis geplaatst om lijs arbeider te liggen. Het begin was moeilijk.
Ons huis kon nog gehuurd worden, Krommhoppe had nog geen huus en
geen harde loog, de hondes, mochte dan de moeder baggers knaam
is wunders dichtig met nette trutje school. Maar God loegde ons huis
kwam in 1905 klaar, huurprijs 1906, de harde loog in 1908. Dat was een
hele verbetering. Maar het schone was, dat de ouderen het Chr. onderwijs
beïfroegen. Gedureng was Dr Bulder op de duur wegging, die de 23. t. des
dorp huus afgelegd, de kerk collecteerde om de 44 den tot de school,
en al was het ministerie Rijpker in 1905 geraakt, dat menne schoolhoude
waarts de minneste hukkelaars van het Rijpker werden betaalt, was in
vele harten. Zonder dat dat oordeel verbetering had Krommhoppe het naer
des mensch gesproken, niet kunnen houden. —

Ku kom in Jan. 1907 ook de school te Bergende gescreven moes. —
 Van de Bergendesleden, die tot my 41 jaren te de opening dertehondt aannemig waren, is er niet een meer leves. 't Raatst tot hies ging A. del Groot hier op 03 januarij bestijd, kort na het vierde hys. syz kerjedag op 4 Oct tgi. j. l.
 Wat kon hij met liefde vertellen uit die eerste jare! Hul werk was
 het, door die Broeders verricht ~~te~~ ^{te} de eerste jare. Wie mijns geloover
 dat ze nu syz in 't Padushuis niet liggen vele mornings. En volk
 was gelukkig, lyf vondom ons. Wie eens mitgeloofd haas en noemde daarn
 hun names: De Jong uit Dierhout, ^{W.} Vordt uit Bergende, A.C. Heijnen,
 o. Riedel, die meer Amerika vertrokken, daar ^{gevestigd} syz vader F. Dick,
 G. Schmidt, ma Blyker, Gildevoet, C. Wind, P. Wijfje, die hemmers moe-
 ri ghebrouwt 1920, bry de schoolwe de kijfhe de kosten financial
 ts de rumble bracht en de derde school te Dierhout ten gehoor moed.
 G.J. Starmo, die lang staan ingemeld en daervore de school los hul
 veel te denke heeft, want hij was een v. vertrouwels en veel
 kennist zaker, en eindelyk W. Denner, J. Kraaij, die veel jares
 onze bekende wozullen was. Ja God heeft umaartig geordt.
 In 1929 kon de school ~~vertrouwd~~ ^{de trouw} worden verhouwd. Dat was een
 heule verbetering, ons pracht cedear op het 25-jars jubileum. Starmo
 was destyds secr. & best. in de gemeente ^{de trouw} Bergende, Berkentoren,
 de Raad, alle, werkte, ma, om onzy school te verbeteren. En 'gung loslay.
 Termt Bergende so lang had mocht totts, om es tekenen te te kryg, gien
 het huis alross es lieue, dake. Nooit sal ik tegens, wat te G.J. Starmo
 moe, heeft voorrecht van de school, die al te liefde van syz hart had. Ik
 hulps hem nooy als es ^{on de school} ^{tertien} kerjedag. Die losse neddy trod de markt, maar
 kon ook deint doeg om te kijf. Het sportterrein trok moe veel te bliis.

Indiërs

A. Later kwam ook hierin verandering. Mannes Duitstal was zooged
tijds huis met de bijbehorende grond aan het schoolbedenkt te verkopen,
en de kinderen kregen toen een procht speldplaats. ^{Dan} de Mannes
vande school te Daarlerveen, hees het kindertal dan tot 120, maar
sok nu hief God lager. Die school hield heel getrouwde gezins. Geen
er echter dan neg, die mocht qua nieuw honderd worden. Alles bleef tot
het getal kinders, toen plint bleek. In 1930 werd de school gesloten.
Die koude winter een kleine 20 kind., maar die hielde niet langer
liefke afgesloten, omdat ik, eigen school om zoze ^{tuinen} Mannes heel
een goede middel was, om het Christendom tot groteren moeden te brengen.
Voor mijn school, de Cokstaanse, was, sed manochs dat hie gemaakt, maar
mier eigen school ging dat niet meer. O. Waller legt ons Vroomshoek,
was tot die school. Ik heb enige God te minnigheid toe gedenkt, en
neg, heel, want toen er de hofd koninkd was, diezelfde Geest helaas
heeft dat niet wie, ik soos myn herte dat hiel tot hardmoed sprek. —
Het gehele verhaal
In Vroomshoek is ouderdom tot na 1904. De hofd tot begroeiing
van 2000 gestelde naam de plaats der kinders is.
veel huize, hofd, gebouwd, maar de bouwting is niet meer altoos 1904.
Zweeldeberg liggen tusshers 1904 tot 1946. En welk es verandering
te brengt us vroeg niet te weeg tot h de kinders. De oorlogt. 1914 ging
langz ons heen, maar de laaste zweeldeberg hofd tot redt haars bruu
gekost. Toch de Duitshers des 10 er. Mei ons land binnenvindt, was ik
zielsberaad. Ik vond het zo troevelijk, dat we door dat goddeloos
land rijk werden geknecht. En tan stonde aan nam ik nu tot alles
te doen, wat de dingenhers maangendaan kon zijn. D. Dr. Radof

had my er tegen gegaan de tyngste trochne tot prof. Anema, ge-
 steld: Het Collectivisme. Nu, her ik daar dankbaar voor. Ik wist
 nu, wat we nu hadden. S. P. B. le wachte hadden. Ik heb tegen menigeen
 gezegd: De duivel kan niet anders dan liegen, maar de Duitshers
 doen wel anders dan liegen, s. Henrijs, s. Hulz, s. vrees. - ^{En dus ik} ~~Denkt dat ik~~
 Is begin zo een vergeslagsdag was, heilig ook God en geloof tot de
 wordes, uit psalm 68:11. Geuris hie hou de moe my gen, God sal
 lyjn sijnde kop sterke, diec huijs schadel toller, dichtersterk wel
 heilig is, ontstaet s. daer hij schuld mocht houen vermeert, riech aw
 hem dientt sterke. De Heer heeft self ons trotsheid, ik zal u over
 macht s. roys beleid, uit Balas mer des komre, u sterke als op klare
 see, vannen u op loopd door de see gheg s. gheg overstromen.
 En als Hitler stand te Brussel, van de radio s. over het 1000-jarig rijk
 s. die N. S. B. sprak, dacht ik als Nebukadnessar, die op de muren
 ter lys paleis wandelde s. in brogmed entrus: God niet
 hel grootste, dat ik gebraud heb tot u, huis ^{der} ~~der~~ koninklike
 door de sterke mynre, en een mynre heilicheit. De grootste
 koning der aarde werd te, de mensche, kerstekes en al gesels dedens.
 En toe, hij lieg, werd in het dorruig gehoorid: "Hoe lyt
 gy en des hemel gualles, o mogenoter, gy loor des desverre,
 hoe lyt gy en aerde mederghouwe, gy die de heden, krentekus"
 Op school heb ik over das eens gezegd: Van de 1000 jaren o. h. lyt
 toe Hitler sterke, mochtigheit 2 nullen afgegaan word. Het was een
 moeilike tyd om aden goed Nederlanden, oft om de ontemperen s. de
 Besturen. -

Maar God heeft door geholpen, en in alles, aan zijn greshied
te danken, dat wij niet vermoedden. Onszelfs Stark was Duitschland
en wij moesten allemaal trouwachtig zijn. Prof. v. Goldschmid, die enkele jaren
geleden overleed, was een vriendiger man. Hij herhaalde vaak joodse
Rabbijn met diens vrouw in zijn woning, maar bleef toch op een
geheime samenkomst. Jezus Daniel is des levens veel vooropgesteld,
trok hij die wilde herten niet bij hem, daar. Dat mocht wij ook
niet doen, maar Bestuurders en onderwijzers hadden minder hand
gehouden, niet alleen in Kromshoorn en omring, maar 's geheele
land door, dan de tijdschriften en lezingen en 's gedrang konden.

O, wat zulles des Heere vergelden, voor zijn genadige lening. Ik had
gerenkel W. J. B. kind in de klas en alsonderigen dochter, in alles
precies gelijk over het duurloos legiem. Haar mengmael langs de
kinderen beduidend. Gaf i wel gedienst, dat niet te 'twee ontzien
de volle tas voorbeeldig niet was, laet grote godsdienst gehoren
voor een beginnende volk niet kunnen s' Hendrik. Daarbij trokken
alle bestand eens erlangs, haer. Laat ten volle ons schouwveld verduiken,
Maar wel dat hier elender en vorderige waren, opdat 't voor een kerfje is
geseyd. "In de trichter van God gesch. heb ik nooit uit laten wanen.
Alles 's portret v. Karel Mayot moet hij maar, maar W. v. Ooyen,
de Kruunen. Noch en ^{de} Keijper wel doorgaen helden van den schoolstijl, bleven
hangen. —

Kan de onderwijzers den dochtel degener, die aan zijn school onderwijzer
hadden gezegd, zijn er zover ik weet, slechts 2 maal, al enig eerste taam

du 28 dec 1918 van ons ging na es smartlyk by des ts 1 mei
na de Spaansche Grijs & Trouw Korst, die in Thailand her leue
liest, onder de Japannens onre mensches verdunkels & tyramusum
goede Farid al de kinders. Farid die niet my erger want de mensch
schijnt ook is standerder dan broeder my begrijps te liggen.

^{van} mijns vrouw Steef, hadde 5 maal harten gesegd: jullie
kunt my niet moeple, maar de Heere dat voor jullie loopt. En
die bede word kennelijk verhoord. Ik dacht hier, daar ik nooit
meer gelukkig kon worden, maar God beschikte en want my reden
als vrouw toe, ik moet nu zeggen: De Heere heeft de vrees
gedroogd en een genade des heils geschonken voor en benauwdes geest.
Van de my leende onderningen ^{maakte} moeder de meest goede
promotie. W. Bulder werd in 1920 ~~toen~~ tot hoofd te
Dharlera benoemd. Bosma werd hoofd te ~~de~~ Koor. Baloy, dan
te Letaldetura, ^{de} Eruas te Nijkerk. Een van de ondern. mocht heel
lang onderningsleider, want het hoofd der school was die toe niet toe
staat. W. Bulder mende, dat het my wel te lieve was, maar
igens niet. Dat mocht mij es schijnen doorn in het vleisch.

Byt. gesch. mocht het hoofdzaak op enze scholen blijven en ik mocht God
nooit genoeg dankbaar, dat ik vooral mocht uit liggen mijn liefste moeders
verloofles. In de Kad gesch. heb ik de kinders moeds ingevoerd. Vol pleine
dat uder jongen word de moeiteloosheid ter liggen gelijkt te vinden
de beste kracht is mij. En heel doen my mijz hulpe, dat loont toe de
ondern. strijdkrachten in ons ongering heel tas moe geworden.

God heeft de mens gespaard. Maar ook velen er door
het voorlogogeneld. Met enbed & menige staven in haren haars, grot
Jan vd Haer, Gert Vorsteren, Frithert, Wiche Hof en mitte
vergelyken Jan Broek Rvelofs, die in 't laaste verlof de kinder
zoo mocht verleide over Indië. Jan was de vriend tot mijz soen ^{van} ~~van~~
~~en t'g. t. d. Haer heb ik my enuit ^{van} ~~van~~~~
en kwam vaak by ons aan huis. Ong' God troonde diep bedroef
ouders, de broeders, huwezen. — Vande schrolg. kinderen, ijzer dor
Gods goedheid weinig verleide, in de laste ^{die q. s. o.} ~~so~~ geen ^o meer is. —
En wat sal ik nu my man seggen? Oh bedank de vader voor
het vertrouwen, dat te by my gesteld hebbet, ik heb zo minst bly,
dat myn opvolger Mr. t. Duyz bij U bekend & gelupe is. Alm. zondaer,
ook is het schrollezen ijsden rede. Kan vheuz schrolomuster leyz more
Ja, vondel het bloed v. Jezus Chr. Uwigt vs alle zondaer. Het trink
ter wondervryzen is moelyk. Het luystre valdeouren hebbet ver
trouwen toe hem toe. Maar Broeders, Zonder vryheit nooit, dat
gy ~~zoft~~ in God genepes zyt. Werk kinderen, ook self te studenijer.
Zendde geregt naer school, later na. Catechisatie, doe het kinder
en meer en minder handel om hem kinder en leerbaar baugter
Jezus Christus. De Hryd van geloof wordt heelvaerder vondel
de duvel vondzael alsoe, vriende lieuen om ons & onz kinderen te ver
blender. Maar als in des moelykes Hryd het getreden icke va
menigvuldig, zet onze God, de God van ons allen door het U
ders gelukkkes. —

Hal ik verhaal van de kerchelyke strijd. De strijd tegen
 het verhuren van zetplaatzen, in welke strijd het hoofd der school
 een werkzaam aandeel had. Hy duel moe, niet voor dat strijdje,
 maar omdat my lyk voldoening troeg en het heil der kerk
 het moerde. De gijzel verhaal was niet my gemakkelijk meddelton
 de kerk om aen geld te komen, maar my gingt de gegeest, met de
 grote pl. schuiven en de prijs werd bepaald door de concurrentie, niet als
 op den markt. Wens er ^{te weinig} zetplaatzen, dan was de huurprijs hoog,
 't geroy was, dat de kinders uit de kerk bleven. Dat mocht niet, daarom
 hette, we volgehoudes tot de kerchele toe de verhuring synode koren,
 waer my (de bro. Kacius. Schmidt & ik) niet vermaarden, maar verne-
dig werden genaaid door D. Schremekus & Kampers. De synode nam me
 algemene stemmen aen, dat er een deputatie (D. Langtyperd, A. Goedert
 D. Westerl. & Certe, & Kampers, en myn. Menhart Abrah.) te Krommhoppen was en
 een samenspreking hield met de kerken en d'nes, wat tot gevolg had, dat die
^{vergadering} niet konnen. En na 't Herrof. t. D. Belder was don de kerken helpen
 verhuren afferhaaf. G. Starmans, toen begreep: Hoe het getij ten lande, zoze
 my de takens. En D. Br. Roelofs had niet liek haan op lyk hoorde dat er
 aan dacht, het plaatzen verhuren, wou ic te wees. Hy wouha wo, dat Burgerd.
 Daarlemerus & my leuech ^{daerle} gescrechtig werden en het overtuigende Krommhoppen
 tyndtig ^{thans} ton de kerk offende, dat de financties in dezenen meer
 beroer troentes dan die des regts. Byna ges en kek gemeente in de omgang
 want het my verplaatzen verhuren no. Naer Krommhoppen had de stort gegeen.
 God gaf genade en.

En zal ik nu nog vertellen tot de stichting ^{van} Chr. Lyceum te Almelo. Toen mijn eerste vrouw stierf, liep ik op de laarzen dat ik haar trouw: want eerst is Almelo gauw gelegenheid komt voor verder studie (mijn studie duurde tot ^{na} 12 jaar) dan moet je maar volleallen. Ik had al s. heb een goede vriend met aanbevelings tot Almelo op me. Enkele weken na mijn vrouws overlijden, kwam de predikant uit Almelo dat er een Chr. HBS of Chr. Lyceum een moest. Welke en blydoochsp. Dat was een geboden stemming. Maar hadden we weinig hulp te tellen. Ik had trouw ^{maar} myn Hartkens al over de Chr. HBS gesproken, maar die menne trog, dat het mij niet kon. Hij gmeester was 't werk, hij gaf de start en trog d't. directeuren Almelo begecht, daftaats van hij vreger wredkant was genut, werden de plannen Zyne Excellenter gelegd s. deze antwoordde: Als je de leden toe aangeeft, zullen jullie slagen. In Groningen & omstreken werd door my fers en ledengeld per jaar tienhonderd. Dat Chr. Lyceum, 't welk mijns denkens gelaan hield, is nu gegroeid tot us, John Paul by de 300 leerlings. Och trok enige predikanten toes hoor en uitkomst. Tonder deze mocht hij te Meddelaar u Almelo toe horen staan en had tot Dr. Van E. tot den heilige man Groningers hette, mocht bedankes. En nu zal ik niet meer kunnen, want de tyd ontstrukt s. ik wil u roknes de eer te merken.

My vert nu nog my kostwoord tot dank uit te spreken
tot: :

1. Dr. Broek Raetje.
2. Het Bestuur der School & het Bestuur de Budencom.
3. Burgemeester Brander.
en andere handels. gte. onzer Inspecteur.
4. De Onderwijzer 4^e Mr. Pol, Mr. Bulder & d'Klaas —
5. De Schoolschouwmeesters (Pronk Praes te Westerhout, Mr. Duthout,
enids. borgjew. t. Paus & t. Hente.)
6. De commissaris, dienst & schulden ons de school.
7. Alles, die ons trouw hettet, ons leert, ons dankt in de mocht jave
Norik kann we dese volden, verpledz.

Plaesse, voor de bekermot heb ik niet, of lie uitzien kan
vonder, veel God alleer. Et wil gaerne hier, en toenemers in de
leer, dienende Goddelijkheid. kennis van God. Woude ghe, de leu
die meer de Goddelijkheid is aldaer ik volgaerne de Oude en
oud. Leukens. Klyns, terreder. Hier, worden hettet, my menysmael
getrouw al ik moeders was. De God nu aller goede, aen
wie we alletoon het tydelijke & ewighe leue te dankes. Klyne
enige heidens, tel aen. tel niet grif. Ik heb geest.
En also me eenmal mult moeg staas voor des troos des hemels, laters me
des God beddes. dat we daer moeg staas niet al de kinres, die God nu
gegeuen, om swijng niet al de godsdien, door Jezus Christus op salmeche
wyre te bouen. Ik heb geest.